

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ПРАЗНИК

Брой 17 • год. ХСVII • 14 септември 2018 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

НЕЗАБРАВИМ ФОЛКЛОРЕН ПРАЗНИК ПОД ЗНАКА НА „БОГОРОДИЧНА СТЬПКА“

Президентът Румен Радев изпрати поздравително писмо до участниците в тракийския събор

РОСИЦА РАНЧЕВА

На 25 и 26 август т.г. сред тучните поляни и градини на Старозагорските минерални бани, се проведе 13-то издание на Националния тракийски фолклорен събор „Богородична стъпка“. На двете сцени се явиха ансамбли, хорове и вокални групи, индивидуални изпълнители на народни песни и инструменталисти, танцови групи и големи състави от цялата страна. Над триста песни се изпяха първият ден, над 80 хора се изиграха. Безчет бяха срещите, поздравите, новите приятелства. Официалното откриване на събора започна с водосвет за здраве и благополучие, отслужен от отец Йордан Карагеоргиев. Отецът предаде специалното благословение на Старозагорския митрополит Киприан към участниците и посетителите на събора.

Приветствени думи отпрати Цанко Атанасов, председател на тракийското дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора, който

поздрави дошлите на 13-ия национален тракийски фолклорен събор „Богородична стъпка“ – Старозагорски бани, чийто основоположник е г-жа Петра Мечева, почетен председател на тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора. Благодаря на преданата тракийка. От името на УС на тракийското дружество изказвам благодарност към Живко Тодоров, кмет на Община Стара Загора и неговия екип за безупречното

съдействие и финансова помощ при организирането и провеждането на събора вече за тринадесети път. Благодарим и на ентузиазирания домакин на събора инж. Станчо Станев, кмет на Старозагорски бани.

„Днес, тук са над 4000 участници, които заявиха своето желание да се качат на сцените на станалото вече добра традиция събитие – Националния тракийски фолклорен събор „Богородична стъпка“, каза в приветствието си зам.-кметът на Стара Загора Иванка Сотирова. – За радост, всяка година интересът нараства, а това говори за живия български дух, за голямата необходимост да се наслаждаваме на традициите, но и да

ги съхраняваме. Стремещт на Община Стара Загора е да надгражда това утвърдило се събитие. Съборът „Богородична стъпка“ е емблематичен не само за нашата област, не само за Тракия, а за цялата страна.

Приветствено слово произнесе и Красимир Преманов, председател на Съюза на тракийските дружества в България, който отпрати благодарност за добрата съвместна работа при организиране на мащабното събитие към общинското ръководство на Стара Загора.

Президентът на Република България Румен Радев изпрати до участниците и гостите на събора поздравителен адрес, в който се казва: „Приемете искрените ми пожелания за добро настроение и споделена радост от красотата на българските народни песни, танци, обичаи и занаяти. Фолклорът е мъдростта на народа ни. Той е мостът между поколенията. Благодарение на магията на народните танци, обичаи, песни и обреди, българският дух се съхрани през вековете, въпреки превратностите на историята. Вярвам, че под небето на китна Тракия млади и стари – участници, организатори и публика, заедно ще превърнете „Богородична стъпка“ в незабравим

Лауреатът – хасковският ансамбъл „Китна Тракия“

На 22 септември т.г. в с. Аврен

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ ЖЕНСКИ СЪБОР-ПОКЛОНЕНИЕ

под почетния патронаж на вицепрезидента Илияна Йотова

Заповядайте!

ПОЧИТ КЪМ ГЕРОИТЕ НА ШИПКА

Опитват се да пренапишат историята в услуга на политическите шарлатани от ново време, но хилядите на Шипка „строшават на клеветата зъбът“. Това каза президентът Румен Радев в своето слово на връх Свети Никола по време на честванията по повод 141 години от Шипченската епопея на 28 август т.г. Залогът за нашата почит към истината и историята е нашето достойнство. През годините патриотизмът беше отричан, но днес народите отново се обръщат към себе си, изправени пред заплахата от историческа амнезия и загуба на идентичност, каза още Румен Радев. От името на Съюза на тракийските дружества в България бе положен венец в знак на признателност към загиналите за свободата български и руски войни.

фолклорен празник. На добър час!“

При официалното откриване на форума гости бяха още Таньо Брайков, председател на Общинския съвет на Стара Загора, общински съветници, зам.-кметът на общината Красимира Чахова, кметове и кметски наместници от региона, народният представител Радостин Танев, Кирил Сарджев – председател на ТД „Георги Сапунаров“ в Хасково; Иванка Мечева, съпредседател на ТЖС при СТДБ, Ели Воденичарова – председател на ТД „Родопи“ в Асеновград, Михаил Вълв – председател на ТД „Тракия“ в Ямбол, Кирил Киряков –

ситуции.

В последните години запазена марка стана така наречената сцена за обреди и обичаи извън конкурсната програма „Селски двор“. Тук се показват традиционни ястия, изучават се автентични танци, децата се учат да предат и да тъкат, рисуват пейзажи и мотиви от български национални носии.

В съседство до Селския двор бе подредена специална „Тракийска трапеза“ с характерни ястия и дегустация на тракийски специалитети, както и на вкусотии на представителките от Клуба на жената – тракийка към тракийското дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора, в нея специално участие взеха тракийско дружество „Яни Попов“ – Ивайловград, тракийско дружество – Първомай, така и от няколко старозагорски читалища: десетки баници и хлябове, дребни сладки, тиквеници, кейкове, месеници, палачинки и катмички, пататник, пиле с кус-кус, нахут с ориз, кешек, стрита бакла, „завързанки“ и още много други. С всяка изминала година все повече се разраства Улицата на занаятите.

председател на ТД „Лазар Маджаров“ в Сливен, Маргарит Петров – председател на ТД „Бойко Чавдаров“ в Харманли, представители на тракийски дружества от страната, ръководители на различни държавни и местни ин-

Продължава на 2-а стр.

Спрете фалшификацията на Илинденско-Преображенското въстание, поискаха и учените на Петрова нива

ИВАН ГАЙДАРОВ

Участниците в научната конференция „115 години Илинденско-Преображенско въстание“ на Петрова нива на 18 август т.г. се обединиха около декларацията на Централното ръководство на СТДБ, в която тракийци се противопоставиха срещу опитите на Македония за пренаписване и фалшифициране на общата ни история. Декларацията бе публикувана в предишния брой, а сега съобщаваме подробности за конференцията и нейната позиция.

Конференцията беше открита от кмета на община Малко Търново Илиян Янчев, който припомни, че Илинденско-Преображенското въстание е много по-кръново от Априлското, но, за съжаление, и до днес остава недостатъчно застъпено в образователните планове на Министерството на науката и образованието. „Колкото повече се пише за Илинденско-Преображенското въстание, толкова по-добре, тъй като обратното е път към забравата. Забравата на това, което са ни завещали предците ни като героизъм и порив за свобода“, обр-на се Янчев към препълнената зала в музей „Петрова нива“.

Председателят на СТДБ Крaсимиp Пpемянов също добави, че „казаното се помни, но написаното остава“, като по този начин подкрепи призива на Илиян Янчев историята на „най-българското въстание“ да бъде по-сериозно застъпена в българското образование. Той също така даде ясен знак, че тракийци няма да позволят нито на външни, нито на вътрешни сили да преиначат историята както на въстанието, така и на самия съюз. „Дебатът, който се разгърна в нашите двустранни отношения в Македония, постави въпросителни по теми, които засягат българската идентичност, респективно тракийската, като неразделна част от български народ. СТДБ обаче ще запази единството около идеята, борбата за българщината и защитата на тракийската кауза. категоричен бе Премянов.

Чл.- кор. проф. дфн Васил Проданов, директор на Тракийския научен институт, който влезе в ролята на модератор на конференцията, акцентира върху факта, че българското общество за пореден път става свидетел на пренаписването на историята от страна на съседна Македония и заличаване на мястото на Преображенското въстание в

общото ни минало.

„Поради сметките на Великите сили, водещи мултиполярна битка помежду си на Балканите, територията на Санстефанска България беше нацепена на малки парчета. Поради същите сметки, както и преди това, през 19 век, впоследствие се създава ситуация, в която голяма част от балканските народи граничат със самите себе си“, заяви проф. Проданов и предупреди, че днес отново се измислят истории и се променят идентичности – процес, който силно засяга и българска национална идентичност.

По думите му историята ни постоянно се пренаписва в съответствие с една или друга външна сила. „Един от най-драматичните опити за разделянето на българския народ е изкуственото конструиране на македонска идентичност и опитите да бъдат противопоставени българите по македонските

земи на тези от днешна България. С изключение на краткия период, когато е била под силния натиск на външни сили, България винаги се е противопоставяла на това. Въпреки всичко, ние оставаме братя – имаме обща история, говорим помежду си без да са ни необходими преводачи“, добави още проф. Проданов. Затова и СТДБ не могат да приемат думите на Зоран Заев, че Илинденското въстание е македонско въстание, независимо от опитите му впоследствие да замаже поредния си гаф. „Първо, това не е Илинденско, а Илинденско-Преображенско въстание. Второ, това не е македонско въстание, а въстание на всички българи. То е част от голямото въстание за освобождение на българите от Тракия и Македония“, припомни ученият и призова македонския президент да не става част от фалшификаторите на общата история на България и Македония, да не разделя народа ни, да не копае ровове между двете страни и да не си измисля несъществуващи факти със задна дата.

„СТДБ казвам „не“ на фалшификацията на Илинденско-Преображенското въстание поради геополитически интереси на чужди сили и тесни вътрешнополитически сметки на политици в днешната обособила се държава Македония. Може да сме две държави,

но нашата история до Илинденско-Преображенското въстание е обща. Може да сме две държави, но именно заради това, въпреки опитите да се конструира изкуствено македонски език, всеки българин може да разбере своя събрат от днешна Македония и всеки българин от тази държава може да разбере своя събрат от България“, обобщил проф. Васил Проданов.

Участниците в конференцията получиха и специален подарък от ръководството на СТДБ и ТНИ новото допълнено издание на книгата „Тракийският въпрос и тракийско движение в България“, чийто автор е проф. Иван Филчев, почетен гражданин на Малко Търново.

„Организираното тракийско движение отбеляза 122 години, а тази книга е извор на представа и знание за това какво са направили организирани тракийски българи за българщината, за националното освобождение на България и за нейната целокупност“, обясни председателят на съюза Красимир Премянов.

Доклади на конференцията изнесоха проф. Светлозар Елдъров, Стоян Райчевски, проф. Геновева Михова, д-р Ваня Стоянова, Ваня Мечева, Иванка Делева и доц. Боряна Бужашка.

Днес публикуваме два от докладите на проф. Светлозар Елдъров и на Ваня Мечева.

НЕЗАБРАВИМ ФОЛКЛОРЕН ПРАЗНИК...

Продължение от 1-а стр.

Една от атракциите, с която Регионален исторически музей Стара Загора, обогати съпътстващите прояви, беше ревиото на дрехи. Те са събрали в едно традиционното облекло и модните европейски тенденции от края на XIX до първата половина на XX век под мотото „Как потурите станаха панталони, а сукманът рокля“.

Първата вечер в концертната програма участваха общинският фолклорен ансамбъл „Загоре“ с главен художествен ръководител Христо Иванов и инструменталната формация „Булгара“, с ръководител Димитър Христов. По-късно имаше демонстрацията на нестинарски танци.

Индивидуални плакети и дипломи за принос в съхраняване и популяризиране на традиционната ни култура бяха раздадени на над 50 участници в дву-

дневния събор. На следващия ден компетентното жури, в което участваха изтъкнати учени-фолклористи, композитори, диригенти и музиканти определи наградите. Наградата на кмета на Община Стара Загора отиде при хасковския ансамбъл за народни песни и танци „Китна Тракия“ при читалище „Тракия 2008“ и тракийско дружество „Георги Сапунаров“. Тригодишната Стефани Стоянова от садовското с. Чешнегирово, която изпълни песента „Изгубила си Веселинка“, получи награда за най-малък участник на събора. Наградата на тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора е за народно читалище „Н.И. Вапцаров 1961“ – Маджарово.

Танцова група „Кадиевци“ при читалище „М. Станев 1929“ от с. Малко Кадиево, община Стара Загора, бе отличена с наградата на тракийско младежко дружество „Капитан Петко Войвода“ – Стара Загора, а танцова група „Еньовче“ от читалище „Хр. Ботев 1952“ – с. Старозагорски бани получи Наградата на Зонта клуб Стара Загора.

Съборът се организира от Община Стара Загора, Съюзът на тракийските дружества в България, тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора, Кметство Старозагорски минерални бани и Общество за фолклор.

Улица на занаятите

ВОЕННОПОЛИТИЧЕСКА СТРАТЕГИЯ НА ИЛИНДЕНСКО- ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ

ПРОФ. Д. ИСТ. Н.
СВЕТОЗАР ЕЛДЪРОВ

Илинденско-Преображенското въстание е най-масовото, повсеместно и дълготрайно въстание в новата българска история. То е и най-дълго подготвяното. В продължение на 10 години три могъщи организации – Вътрешната македоно-одринска революционна организация (ВМОРО) с Централен комитет в Солун, Македоно-одринската организация начело с Върховен македоно-одрински комитет (ВМОК) в София и Българските освободителни братства, популярно наричани Тайни офицерски братства в българската армия – променят бита, кръгозора и самочувствието на цяло поколение българи. Те му показват идеала на свободата, дават му пушка в ръка и превръщат въоръжения и жаден за свобода народ в обучена, дисциплинирана и боеспособна въстаническа армия, способна да се противопостави в продължение на близо три месеца на превъзходящия я в чудовишно съотношение противник – армията на Османската империя.

Лидерите на освободителната борба добре разбират, че на българските стремежи за политическо освобождение и национално обединение противопостави не само военната мощ на Османската империя, но и установеният от великите сили политически ред. Поради самото естество на своя генезис Македонският въпрос е от компетенцията на великите сили, скрепили с подписите си клаузите на Берлинския договор от 1878 г. При това положение те виждат само една възможност – да мобилизират българите в Македония и Одринско и с масово и повсеместно въстание да привлекат вниманието на европейските държави, да активизират дипломатията на великите сили и да принудят Османската империя да предостави политическа автономия на двете области.

Тази стратегия започва да се избистря от края на 1902 г., когато окончателно назрява мисълта, че въстанието е неизбежно и моментът за неговото обявяване наближава. На 10 декември генерал Иван Цончев от името на ВМОК и братствата изпраща окръж-

но до българските офицери, с което ги известява за скорошното въстание и ги предупреждава да бъдат готови да се притекат на помощ. Друго окръжно е изпратено на същата дата до по-тесен кръг активисти на братствата. В него се изтъква нуждата от „хора, преимуществено служили военна служба, които през пролетта ще влязат в Македония и Одринско в определени райони и ще послужат като кадър за образуваните въстанически чети от местното население“. В окръжното се дават конкретни указания за подбора на хората и тяхното въоръжение и снаряжение.

На 24 декември 1902 г. Централният комитет на ВМОРО с окръжно изисква мнението на ръководителите на революционните окръзи по съдбовния въпрос. Специално писмо е изпратено и до дейците, които по това време пребивават в София. По този повод от края на декември до средата на януари в българската столица се свикват няколко съвещания с участието на задграничните представители Христо Матов и Христо Татарчев, главния ревизор начетите Гоце Делчев, присъединилите се към организацията военнслужещи и бивши ръководители на ВМОК – поручик Борис Сарафов и поручик Владислав Ковачев, изтъкнати и опитни дейци като Гьорче Петров, Пере Тошев, Михаил Герджиков и др., общо около двадесет души. В хода на споровете „за“ или „против“ въстанието постепенно се очертава схващането, че въоръжената борба през 1903 г. е неизбежна. Като най-подходяща тактика се налага активни четнически действия в планинските райони по

възможност далеч от населените с българи места и атенати или терористични акции срещу военни и граждански обекти на противника.

Докато дискусиите в София продължават, от 2 до 4 януари 1903 г. в Солун е свикан конгрес, който трябва да даде окончателен отговор на въпроса за въстанието. Заседанията се провеждат в българската мъжка гимназия „Св. Св. Кирил и Методий“. Присъстват членовете на ЦК на ВМОРО начело с председателя Иван Гарванов и представителите на отделни окръзи и околии, общо 17 души. И тук съдбовният въпрос е трябва ли да има въстание през 1903 г. и каква да бъде неговата стратегия и тактика. Подобно на софийските дискусии в Солун се сблъскват две становища – едни от делегатите настояват за „частично“ въстание, което да обхване само определени райони, а други – за „повсеместно-стратегическо“, което да се разпростре върху цялата организационна територия в Македония и Одринско и да ангажира всички годни да носят оръжие. В крайна сметка надделява второто становище.

Скоро информацията за подготвяното въстание става достояние и на великите сили. Те обаче не желаят усложнения на Балканите и затова засилват натиска си върху българското правителство да обуздае македоно-одринските революционери. То се огъва пред външния натиск и на 30 януари 1903 г. Македоно-одринската организация начело с ВМОК е обявена за незаконна, членовете на комитета са арестувани, дружествата са закрити, архивата им конфискувана.

Въпреки ограничителни-

те мерки на правителството и временната парализа на организационните структури дейците на македоно-одринското движение не се отклоняват от поетия път. Общата участ, която споделят при вържениците на Върховния комитет и на Вътрешната организация, измества на заден план старите противоречия и създава предпоставки за помирение. Контактите между представителите на двете организации се осъществяват още през февруари и до края на месеца генерал Цончев, въпреки че е интерниран под полицейски надзор в родния си град Дряново, обобщава концепцията на българското офицерство за въстанието. В писмо до своя съратник той дава основните насоки на организационно-териториалната структура, управлението на въстаническата армия, партизанските действия и диверсионните акции, които са, макар и в суров вид, първообразът на въстаническото планиране: „Вътре: четите заемат местата си по районите по указание на бюрото. Македония се подразделя на окръзи за главно управление, Битолски, Солунски и Серски; във всеки окръг има една въоръжена чета, при която стои главно то командван. За Одринско също. Определя се точно началото на действията, за да бъде известно на всички чети. Действия чисто партизански; никакво съсредоточаване на по-големи маси на определени пунктове. В градовете действия терористически; прекъсвания на железници и телеграфи. Това е и трябва да бъде целият план на нашите действия. Всякакви други философствания са излишни“.

Писмото на генерал Цончев е само началният етап на въстаническото стратегическо планиране. В основата си то е плод на професионалните знания и умения на българските офицери, членове на тайните офицерски братства и активисти на ВМОК. Основните насоки на Цончев намират пространна разработка в т.нар. „Общи ръководещи начала за едно успешно въстание в Македония“. Този документ е изработен през март или април и макар че авторството му се приписва на капитан Димитър Венедиков, по-вероятно е да е плод на колективните усилия на чле-

новете на тайните офицерски братства. През май 1903 г. въз основа на „Общите ръководещи начала“ задграничният представител на ВМОРО Христо Матов съставя „Общ план и цел на въстанието“, който заляга в планирането на бойните действия по окръзи, околии и райони. Най-последователно и прецизно това е направено на конгреса на Битолския революционен окръг в Смилево (17-22 април) и на конгреса на Одринския революционен окръг на Петрова нива (28-30 юни). Така основният елемент от стратегията и тактиката на Илинденско-Преображенското въстание – е решен със съвместните усилия на българските офицери от тайните братства и дейците на Вътрешната организация.

Планът за Илинденско-Преображенското въстание е разработен в съответствие с политическата и стратегическата цел на българското националноосвободително движение в Македония и Одринско. Неговият внимателен анализ обаче ясно разкрива, че целта на въстанието, така както я разбират неговите организатори и ръководители, не е само политическа, но и екзистенциална – да спаси македонските и тракийските българи от физическо унищожение, да предпази българщината от геноцид. Това съвсем ясно е казано в „Общия план и цел на въстанието“, съставен от Задграничното представителство на ВМОРО с помощта на офицерите от Върховния комитет: „Целта на борбата е не да победим Турция, а тя да не може да ни победи; колкото по-дълготрайна е борбата, толкова по-сигурно, че рано или късно един ден европейските сили ще бъдат заставени да извадят на сухо своите войски“. Веднага след това, в т. 3 на документа, авторите на стратегическото планиране се позовават на зловещата съдба на арменците, които са оставени от великите сили на произвола на съдбата и подложени от османската държава на същински геноцид.

„Арменският синдром“ не е цитиран случайно. Ръководителите на освободителното движение много добре са виждали онова, което убива от погледа на съвременния историк – че през

1903 г. турската политика спрямо българското население в Македония и Одринско е в състояние на преход от ескалираща репресия към откровен геноцид. Резкият завой на турската политика по отношение на българското население не убягва от погледа на екзарх Йосиф, който по-добре от всеки друг вижда бруталното насилие, стоварило се върху българите през пролетта и лятото на 1903 г. По този повод екзархът алармира българската държава с три обширни изложения, адресирани до Министерството на външните работи и изповеданията и княз Фердинанд.

В изпълнение на основната идея на „Общия план и цел на въстанието“ за възможно най-дълготрайна борба с пестене на силите е направено преустройство в организационно-териториалната структура на ВМОРО. Създадени са седем въстанически окръга: I въстанически окръг „Пелистер“ (бивш Битолски революционен окръг), II „Кожух“ (западната част на Солунския революционен окръг до р. Вардар), III „Беласица“ (източната част на солунския окръг), IV „Пирин“ (бивш Серски), V „Огражден“ (бивш Струмишки), VI „Овче поле“ (бивш Скопски) и VII „Странджа“, т.е. Одрински въстанически окръг. Предназначението на тази структурна трансформация е да обслужва основната идея на стратегическото планиране – дълготрайно въстание чрез пестене на човешки и материални ресурси. Това става възможно чрез възприемането на последователното или стъпаловидното обявяване на въстанието в различните окръзи – на 20 юли в I въстанически окръг „Пелистер“, на 27 юли в VI въстанически окръг „Овче поле“ и II въстанически окръг „Кожух“ (макар и само формално чрез взривяване на адска машина във влак на гара Зибевче, северно от Скопие, и серия от атентати по железопътните линии), на 6 август в VII Одрински въстанически окръг, на 14 септември в IV въстанически окръг „Пирин“.

От главната идея на плана – дълготрайното въстание – произтича и основният начин на борба: партизанските действия.

Продължава в следващия брой

ПОП МАНОЛЬ ОТ КАРЛУКОВО

Свещеник Емануил Тодоров Беев – революционер, религиозен и просветен деец

ДОЦ.Д-Р ГЕОРГИ
МИТРИНОВ

Сред плеяда възрожденски дейатели и революционни дейци от с. Карлуково, Ахъчелебийско (дн. Славейно, Смолянско) свое особено място заема свещеник Емануил Тодоров Беев (1858–1927), известен сред карлуковци като поп Манолъ. Тая година се навършват 160 години от рождението му. Няколко са причините да се отбелязва годишнината на тоя възрожденски деятел. От една страна той е първият местен свещеник. Ръкоположен е за такъв през 1884 г., на 26-годишна възраст. Ръкополагането се извършва от тогавашния Одрински митрополит Синесий Охридски в деня, в който се освещава черквата „Св. Никола“ в Устово. През 1885 г. свещенодействал в черквата „Св. Богородица“ на същото селище. В Карлуково той заместил свещеник Метекса от с. Дунево.

Емануил Т. Беев завършва втори прогимназиален клас при учителя Ст. Гергьовски в Устово. После допълва образованието си в Пловдив, по данни на изследователя Стоил Седянков (Просветно дело в Средните Родопи, 1985, с. 96-97). В по-нататъшната си просветна дейност продължава да се самоусъвършенства. Учителската му кариера започва в съседното село Петково, когато е едва 15-годишен. Знаменателен факт за просветното дело в Карлуково е, че наред с него и други просветни дейци като Вълко Шишманов, Манол Т. Добровски, Асен Стойчев са започнали да учителстват на 15-годишна възраст. По-късно се премества в родното село, където учителства през учебните 1873–1874, 1874–1875, 1875–1876 г. 11 години учителства преди да се отдаде на свещеническата дейност. В много близки отношения е с други карлуковски учители, негови приятели и съратници – Вълко Ив. Шишманов, Манол Т. Добровски. Особено впечатляващо е другаруването на поп Манолъ с учителя Вълко Шишманов, знаково за просветното дело не само в Карлуково, а и в Ахъчелебийско като цяло. Включват се в борбата срещу гъркоманството в Среднородопието, в революционната борба за освобождението на родния край от османско владичество. Тяхно дело е организираното неделно училище в Карлуково за възрастни през 1884–1885 г. По просветни и светски въпроси (история, естествознание, хигиена) беседи изнася

Вълко Шишманов. Религиозната тематика, свързана с опазването на българщината (верование, нравоучение и смислен семеен живот) е засегната в беседите на поп Манолъ. Учителите Манол Т. Добровски и Манол Т. Димчовски запознавали присъстващите с теми из областта на физиката, химията, географията. Основна цел на тая дейност е била ограмотяване на местното население. Поп Манолъ се изявява като напредничав религиозен и просветен деятел. Натрупаният опит в учителската работа му помага в по-сетнешната дейност като духовен пастир. Съвременниците му го описват като човек с благ характер, добронамерен. Съчетанието от всички тия фактори спомагало той да играе важна роля в просветното и в религиозното дело в Среднородопието. Тогава все още имало гъркоманство в отделни селища (Д. Райково, Пашмакли, Аламидере, Петково и др.).

Важна част от биографията на свещеник Емануил Тодоров Беев съставлява дейността му като архиерейски наместник на Българската екзархия в Ахъчелебийско, в два периода: от 1891 до 1898 г. и от 1906 до 1912 г., според едни изследвачи до Балканската война (Илчевски, Ст. Не изтръгвайте корените от родното село. Смолян, 2005: 62), а според други до 1914 г. (Карапетков П. Славейно. София, 1991: 95). Това е много престижна, но и отговорна длъжност, която се поверявала на избрани църковни дейатели. Трябва да се изтъкне, че при първото му избиране за архиерейски наместник, седалището на архиерейското наместничество

било в с. Карлуково, в канцеларията на черквата „Св. пророк Илия“. Въпреки че селото било в периферията на Ахъчелебийско, то станало център на църковната дейност в района. Секретар бил учителят Вълко Ив. Шишманов. Архиерейският наместник отговарял освен за черквите и за назначаването на свещениците, също и за просветното дело: за учителите и за училищата в Ахъчелебийско. Трябвало да се подбират подходящи просветни дейатели, с ясно съзнание за българщината, за борбата срещу гърцизма в Среднородопието и за издигане на училищното дело на по-високо ниво. Работата му била свързана и с вземане на решения по въпроси, свързани с разрешения за брак, с бракоразводни дела, с годжежи и разваляне на годжежи, с изготвяне на завещания и др. И той успявал да се справи с всички тия предизвикателства.

Големият пожар в Карлуково от 1896 г. спира дейността му като архиерейски наместник. Наложило се да възстанови изгорялата си къща, а освен това на всички пострадали от пожара е била нужна неговата подкрепа като духовен пастир.

През 1906 г. отново е архиерейски наместник, като седалището му вече било в с. Долно Райково – огнището на гърцизма в Среднородопието. Изборът на селището бил неслучаен. С много такт и благост свещеник Беев се сближава с известния гъркомански свещеник Анастас (Насо) Пашовски – поп Паша, като успява да намери общ език с гъркоманите. Факт е, че по време на престоя му в селището няма случаи на открито проти-

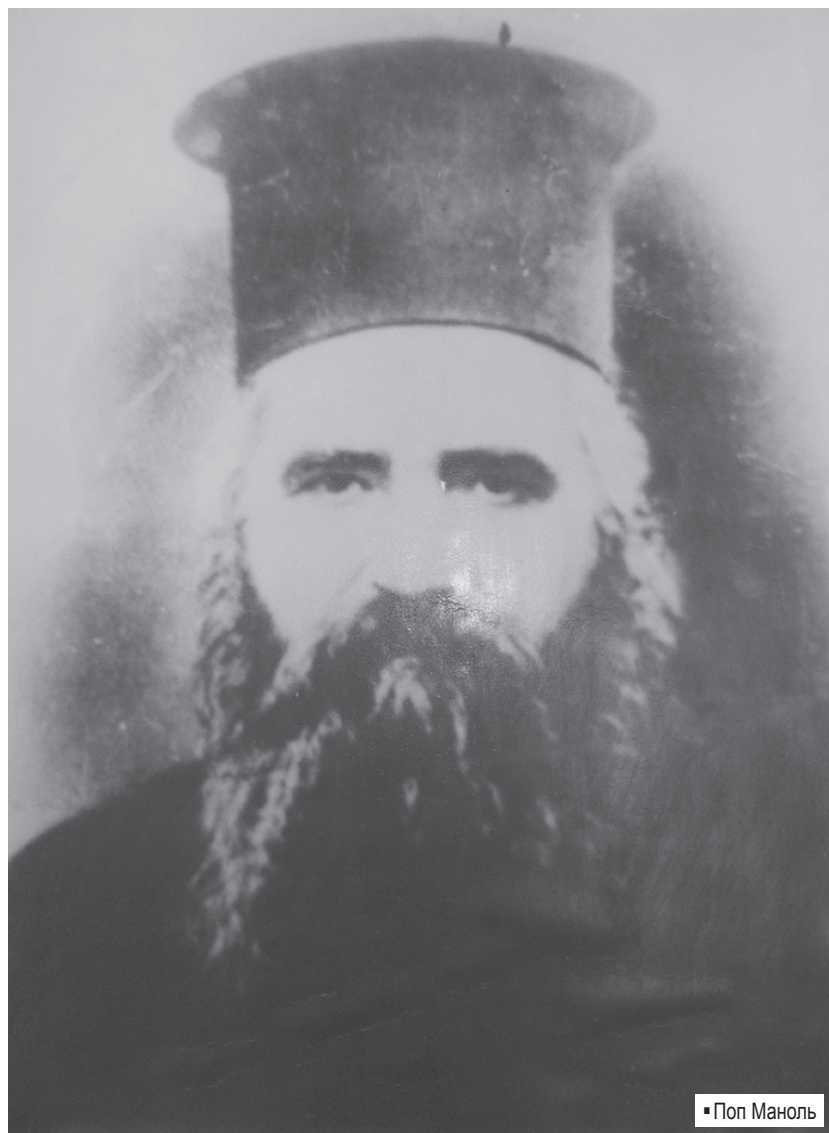
вопоставяне между екзархисти и патриаршисти. В Долно Райково на квартира бил с майка си, със сина си Тодор – учител, дъщеря си Гита – ученичка в прогимназията. Въпреки, че семейството му било 8-членно, издържал и двама сестрини сина сираци, да завършат прогимназия. Това показва неговата всеотдайност и готовност да помага. Посещавал часовете в местното училище, като инспектирал работата на учителите и подготовката на учениците.

Свещеник Емануил Т. Беев се включва и в революционната дейност в своя роден край. Един от основателите е на революционното братство в Карлуково, възникнало през 1898 г., а по-нататък се изявява като активен член на организацията. Куриерът Садък Моллаахмедов от Кутела често отсядал у тях. Той и другият куриер – Хилко Боагувски – му доставяли поща (вестници, писма), а поп Манолъ я препращал на местните революционни дейатели. През 1901 г. престоява половин година в Одринския затвор, без да е

осъден за конкретна революционна дейност. Повод за това става едно писмо, изпратено в Карлуково от Манол Т. Добровски, негов приятел и съратник, установил се в гр. Самоков. Писмото било адресирано до бащата на подателя. В него той поименно поздравявал братята си, а също и поп Манолъ. Турската власт заподозряла, че писмото е комитско и че е шифровано, поради което отбелязаните в него хора били хвърлени в затвора. След освобождението от затвора свещеник Емануил Т. Беев се установява отново в родното село Карлуково.

През 1904 г., когато в сражение с турски аскер в околностите на с. Карлуково загива знаменосецът на местната революционна чета Колю Шишманов, трупът му е донесен в селото за разпознаване. В това усилено време местните първенци, сред които е и поп Манолъ, успяват да спасят революционната организация от провал. Началникът на местното турско военно подразделение нарежда на свещеника да се погребва тялото на убития комита в селското гробище, но той отказва под предлог че не се знае последният християнин ли е и т.н. Погребват го край гробището, а впоследствие поп Манолъ извършва тайно нужните християнски обреди на гроба, в присъствието на близки роднини.

Свещеник Емануил Т. Беев продължил своята апостолска дейност в родното село и след освобождението на Среднородопието от османско владичество. Доживява до 79-годишна възраст. Погребението му било своеобразна демонстрация на народната любов към него. Присъствали всички свещеници от околните села. Погребан е с почести в двора на черквата в с. Славейно. Неговият живот е пример за нас, потомците на някогашните карлуковци, как трябва да се отстоява българщината и да се служи на род и родина.

■ Поп Манолъ

■ Момент от честването на 160 годишнината на поп Манолъ в черквата в Славейно

БЪЛГАРИНЪТ В ЧУЖБИНА — ДИАГНОЗА ИЛИ СИНДРОМ?

КОНСТАНТИН ЕЛЕНКОВ

Ще повторя нещо, което вече съм го казал: такива хора трябва да обикалят света и да разказват за него; иначе светът ще си остане невидян! Като чета книгите на Димо Райков, у мен се затвърждава убеждението, че съдбата, историята си избира своите „съследвачи“ и летописци. По всичко изглежда, че Димо Райков е от тях. Той сам определя мисията си като благородна и благодарна. И което е по-важно – той има съзнанието, но може би и самочувствието за мисия. Винаги е стоял встрани обаче; всъщност точно така, както подобава на хората с мисия. Странен и страничен, с оглед на нашите литературни нрави и класации.

Първата ми среща с Димо беше и с неговата първа книга „Стълба от камък“. Тогава той спечели доверието ми именно с искреността си, със своята непринуденост и сърдечност... В „емигрантските“ му книги, да ги наречем така условно, той продължава тази линия на откритост и себеотдаване. Не случайно новият му пост в интернет се казва ДИРЕКТНО. Да, Димо Райков директно. Той е от малкото, които ловят сюжетите във въздуха; героите – от улицата. Много от новите му парчета (така условно ги наричам, тъй като тук есета и импресии свободно съжителстват с фейлетони като „Да си емигрант и да гониш емигранта“, „Живот на колелце“, „Мъката да си българин в България“, „Историкът гастролор“, някои ми е трудно да определя жанрово, но то не е и необходимо – „Димо Райков директно“ е едно добро определение. Още повече че някои са пробвани и във фейсбук. Не мога да не цитирам едни редове от книгата, бездруго свръхактуална: „Кой как и защо така е сътворил българина? Кой е вселил у него този тарикатлък, примесен с озлобление към другия с подобна съдба? Как така той иска него като емигрант да го приемат с отворени обятия, а да гони ония, които от нужда и безизходица идват в неговата държава...“ Цял живот търся, разнищвам – заключава авторът – потайностите на българската душа. Но едва ли някога ще се докосна и до една брънка от тях...“ но ето и едно обобщение от днес, така да се каже, от статията-изповед или интервю в Поглед-инфо: „Тази моя „Диагноза...“ не е срещу емигрантите, та

нали и аз съм един от тях, тя е вопъл за достоен живот, по правила, в нормалния свят, за скъсване с „къщичката“, чието наследство ни трови в чужбина, но и в България.“

Вграждане – така можем да определим и тази книга на Димо Райков, и първите му книги с разкази и повести, където основна тема и движеща идея беше вграждането: „Стълба от камък“, „Жребият“, „Писма до мървия брат“, „Пансионът“... Вграждане и страдание.

Новото тук е Айфеловата кула, на която писателят е възкачил баща си – миньорът от Малко Търново, който не е и сънувал (е, може пък да е сънувал!), че ще стъпи на покрива на света. Всъщност и синът му не е сънувал, че по схемата на структуралната лингвистика ще се окаже на върха на пирамидата – така е построена – пак по неведомите пътища на писателската интуиция! тази книга...

Не е предполагал Димо Райков, че по този начин остава извън пирамидалната структура на един току-що подхванат „литературен“ спор между вече установени групи литератори – нека ги наречем писатели, между които няма да срещнете – за добро или зло – името на нашия човек...

И тази книга е изградена на принципа на предишните – есета, редуващи се с очерци за живи хора... Хора, които Димо е срещнал, не се е разминавал – а ги е срещал! Разговарял е с тях, изследвал е биографиите и съдбите им отблизо, неформално! От Клошаря Роже до красивата Рашида Дати.

Имал е щастието негов гид да е най-възрастният български емигрант в Париж Рафаел Алмалех (194 с.) който вече не е между живите, за съжаление! Има и

най-красивото признание за книгата – от Татяна Лолова, чийто брат Димо Лолов живее в Париж: „Господин Райков, пише тя, с моя съпруг се надпреварвахме кой по-напред да прочете книгата ви за Париж. Аз съм била десетки път там, но чрез Вас направих най-хубавото си пътешествие из любимия град!“ И най-ценното като признание на французин; и то не кой да е посланик генералният директор на Министерството на туризма ПОЛ РОЛ: „Аз съм много гордо от това, че известен български писател като вас не само е написал толкова популярни и четени книги за Париж, но и от факта, че с такава енергия и любов допринасяте за неговите достойнства.“ Енергия и любов... И още – „с тази прекрасно свършена работа“ вие допринасяте за опознаването на неговите, на Париж, достойнства“ (предговор) Прекрасно свършена работа! Иначе той минава през света с усмивка.

И тази книга, поредна от серията за Париж! – регистърът е изключително широк и богат – от ресторантите и храната на парижани (която тук е религия!) до срещите му с изкуството и хората на културата и елита на световния град; от съчувствието – до възторга!...

„Усещане за чужда болка – най-първият знак за красота!“ (Андрей Германов)... това усещане нашият автор го има в излишък. И нищо че ходи непрекъснато усмихнат – той е от хората, които поемат чуждата болка като своя. Затова и книгите му са препълнени със състрадание и съчувствие. Затова и всяка втора дума е за многострадальна България, за многотърпеливите българи; той не може да излезе от България, от мизерията на България – напротив, тук, в разкошната

и светла столица на света това чувство като че ли се засилва – чувството за непорядък и мизерия. Още в очерка си за Румяна Угърчинска той каза от нейно име: „Аз друго не мога, мога да пиша“... И още едно признание – този път на знаменитата д-р Дарина Кръстинова, която лекува Анна Заркова: „Има много колеги, които се уморяват от чуждата болка... Аз не мога така... Участвам в историята, въпреки че е натоварващо, когато поемаш чуждата болка...“ Тия думи напълно прилягат за писането и живота на Димо Райков...

За мен трите книги, посветени на Париж и Българите всъщност са една творба, при цялата условност на разделянето ѝ. Но ако „Париж, моят Париж...“ е разделена на българи и французи, „BG емигрант в Париж“ е разделена по друг начин: тук възторгът върви заедно или нахъсан от едни мога да ги нарека, политически отклонения, в които авторът излива на воля гнева си от несправедливо и глупаво устроената наша държава.

Димо Райков е безпощаден в критиката си към всички, опозорили или позволили да бъде опозорена нашата мила Българийка! По правило българинът-турист не може да не донесе сравнението: ония там – и ние – тук! Може би единствено Алеко понасяше по-спокойно сравненията или поне така ни е изглеждало? Първите пътеписци, нашите хаджии – търсят предимствата на българското, но не устояват пред изкушенията на чуждото. Едно е, обаче, пътешественикът, друго е емигрантът. Пътешественикът не е длъжен, нито се старае да съпребива чуждата мъка, нито още повече – да разбира другата съдба. С това ни кара да се съобразим писателят Димо Райков. Той не е отишъл в Париж да ни описва „Мулен Руж“ и плас „Пигал“. Да, има го и това, но друга е солта на тези книги: то е мъката по изгубения рай. Болката по България; болката България.

„Париж – радостта от живота“ обобщава донякъде всичко казано-писано досега от Димо Райков. Но има още една – засега последна, на която имах радостта да съм препоръчител – „Париж, позволи ми да те обичам“. Тя може би е най-съкровеното, което Димо Райков – а на-

вярно и изобщо българин! е посвещавал на града-мечта!

Не са една и две страниците на подобни трепетни изживявания. (Младите ни се надсмиват на тая наша слабост. А кой знае? Може и да ни завиждат!...)

Димо Райков не поучава, не назидава – съчувства и състрадава. Всяка втора крачка, всяка втора мисъл е за България. Той съпребива – и радости, и горести, и срам, и позор. Но не може да е безразличен към наглостта

изскача фейсбук-стилът му – експресивен, невъздържан и лютово нагарчащ.

За писателя Димо Райков Франция и Париж са един урок, но и една мечта за българите и България. Най-често срещана словесна фигура в книгите му е „само французите могат /или: правят/ това“.

И „Само българи могат да говорят, да правят това, да се карат така.“

Димо Райков е постъпил, както би постъпил един писател или журналист, комуто не са чужди човешките съдби и страдания – който не би могъл да постъпи по друг начин: той ни разкрива различни истории, запознава ни с биографиите на изпаднали от колелото на живота хора.

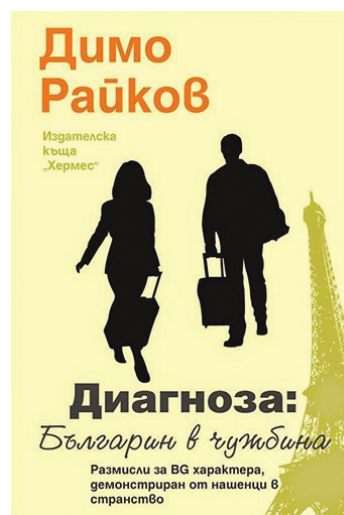
Сега вече той не колекционира съдби и истории – това са само зарисовки, шрихи, етюди за нещо по-обемно; новият прием на Димо Райков – повече публицитично-есеистичен, фейлетонно-анекдотичен, за разлика от героите в предишните книги, които не бяха какви да е българи, но порода българи, хора от най-представителната част, „некомандираният елит“ на България.

Към тази пъстра и колоритна галерия Димо Райков добавя сега и нови образи – нови и като характеристика, и като съдба.

Може да се каже, че Димо Райков е неконтролирано социален! Често, по средата на разказа, ще се отклони, за да наругае политиката или политиците, да призове – „да се премахнат час по-скоро обръчите от фирми“, „да се контролират мислите в чужбина“ и т.н. И всичко това – с наивния патос на писателя-възрожденец.

Всъщност Димо Райков открива своя Париж, но и българския Париж, българина в Париж, българина в чужбина. Обобщенията, до които той достига, го нареждат сред най-ярките ни писатели-народопсихолози. При това той го прави непредвзето, макар и систематично, с колекционерска страст... Сигурен съм, че неговите герои от „Диагноза – българи в чужбина“ скоро ще станат и обект на специални изследвания.

Димо Райков е роден в Малко Търново, завършил е Минно училище и Българска филология, известно време е главен редактор на вестник „Тракия“.

и простотията, онази – войнствената, арогантната, безпардонната, която е оставил в милата България.

В „Диагноза – българин в чужбина“ Димо Райков ни казва много за себе си: той не може иначе, той не познава друг начин за общуване и за опознаване. Може да звучи старомодно, изтъркано, но е реалистично. На места

УЧАСТИЕ НА ЖЕНАТА ТРАКИЙКА В ИЛИНДЕНСКО-ПРЕОБРАЖЕНСКОТО ВЪСТАНИЕ

ИВАНКА МЕЧЕВА

През настоящата година се навършват 85 г. от създаването на Тракийския женски съюз. В своята книга „Родени от Тракия, родили за Тракия“ (Из историята на ТЖС) Петра Мечева определя два основни периода в историята на тракийското женско движение. Първият период е свързан с участието на жената – тракийка в живота и историята на Тракия, без да има организирана форма на женското тракийско движение. Като част от този период разглеждаме и участието на жените – тракийки в Илинденско-Преображенското въстание. За участието на жените в това велико историческо дело на тракийци има проучване, направено от Виолета Галънска.

Днес в изложението си на настоящата конференция ще представя някои изследвания за жени, участнички в подготовката на въстанието, които не са включени в публикацията на Галънска. Разбира се, няма как да се подмине участието на емблематичните фигури на жени – преобразенки като баба Руса Чорбаджиева, баба Тенишка и други, за които и Галънска пише. Тези жени ще бъдат само споменати в настоящото изложение. Ще се спра на дейността на някои не-известни героини от Илинденско-Преображенско въстание

В началото на XX век, живеещи все още под Турско, жените тракийки са отдадени изцяло на своето семейство. На практика в семейството водеща фигура, свързана с обществените дела е мъжът. Жената е преди всичко предана майка и съпруга. Но тя е тази, която оформя духа в семейната среда, възпитава децата и им предава своите духовни ценности. Този дух и тези ценности са свързани на първо място с огромно родолюбие, със стремеж да помогне „тъдява българско да стане“. Ако разглеждаме съдбата на тракийката в светлината на Илинденско – Преображенско въстание, нейното място и роля трябва да поставим на първо място **нейната съпричастност към всенародното дело.**

Когато описва организацията на въстанието в Беломорския революционен окръг Христо Караманджуков пише: „Старите живеяха със скептичния блян за свобода и жертваха материалните средства, а младите тичаха по комитетските работи. Ала струва ми се, че не по-малък товар се носеше и от жените... В обществените и народни движения известен дял от участие,

голям или малък са имали жени. И нашето революционно движение е набелязало своите героини. Както се знае, на много места жени бяха натоварени с тежки и деликатни служби. И изпълняваха те своята длъжност не по-малко достойно от мъжете. Жените служеха за куриери, за скриване на оръжие, хора и кореспонденция, за приемане и препращане пощата, за шиене, плетене, печене хляб и др., а някои дейтели играеха дори решителна ръководна роля. (Из спомените на Христо Караманджуков)

Това се отнася за цялата подготовка на въстанието. Важна дейност, изпълнявана само от жени, освен посочените от Караманджуков дейности, е ушиването на знамената на въстаническите чети. Ще посоча някои от извънните жени, участвали в подготовката на въстанието. Когато става въпрос за жените и Илинденско-Преображенското въстание не може да се отминат няколко жени: на първо място това е Мария Тенишева-баба Тенишка, която народът е нарекъл с любов Странджанската баба Тонка... Не по-малко известни са баба Руса Чорбаджиева, Васили

• Рада Казалийска

на попа, тя се сеща, че ще правят обиск. Евгения се втурнала вътре в къщата, където попадията, без да подозира нещо, напалила пещта, за да пече хляб. Евгения попитала попадията къде е мястото, където се крият книгата и като разбрала, че книгата са в една аптекарска ваза взела шишето, счутила го и хвърлила книгата в пещта. Така обискът не открил нищо. След това отишла в дома на Никола Хекимов, един от ръководителите, съобщила му за стореното, на което той отговори:

„Слава Богу – спасени сме“. За тези обикновени жени волята, родолюбието, съпричастността към общия поход са им давали сили и са били над човешките страхове. Те са били посветени под клетва – те се заклевали пред войводата, ре-

волвера, камата и кръста. На тези жени са се доверявали по-важни тайни на комитетите.

В с. Славейно (Карлуково) са положили свещена клетва общо 107 души, като 4 от тях са жени – Мария Колева, съпруга на комитата Никола Петровски, Гита Чилова, съпруга на Чило Николов, един от заможните хора в с. Карлуково, Гуча Вълкова – съпруга на учителя Вълко Шишманов и Кина Христова, съпруга на касиера на организацията Христо Мурджев.

В Малко Търново активно работят, освен посочените от Галънска Милка Живкова и Дона Николова. В Лозенград активно участва в подготовката на въстанието Ерина Михалчева – майка на акад. Михалчев, други ятачки са куца Милка, Мария Стойчева Орманджиева и сестрите ѝ Султана и Олимпия. Султана, при голяма опасност, предава на определени лица от Лозенград оставените от Гоце Делчев и Лазар Маджаров вестници и оръжие. В с. Караоч Лазар Маджаров заклева жената на Михаил Василев и съседката му Бела, които в последиствие стават ятачки. В с. Каваклия заклета е презвитера Елена Проданова. Тя посреща в къщата си войводата Маджаров заедно с други четници. В своите спомени тя разказва подробно точно как е започнало въстанието в с. Каваклия.

Жените приемат своята мисия като висш морален дълг, като при изпълнение на задачите жените излагат на опасност дори децата си – напр. Гина, жената на Стоян Карабиша от с. Стоилово, изпълнява куриерски услуги, като винаги води малкото си момченце, което служи като прикритие. В цедилката си, при детето, тя носи хляб, тютюн, писма за комитите. Една интересна жена, участвала в подготовката на въстанието е Рада Казалийска от с.

Райково, днешен Смолян. Тя е истинска възрожденска деятелка, учила при даскал Ботю Петков, отворила първото училище в Източните Родопи – училище за деца и друго за възрастни. Тя е смятана за първата българска поетеса на съвременен български език. Макар и на преклонна възраст, вече на 80 г., тя, която винаги е живяла с проблемите на народа си, се включва в подготовката на Преображенското въстание.

След предателство попада в Одринския затвор. Макар и на преклонна възраст тя престоява в затвора една година. След излизане от затвора постъпва в манастир. В затвора поетесата, възрожденка, преобразенка Рада Казалийска пише стихове: *Робство не търпя*

За свобода живот си ще даря
Поисках и Родоп да бъде свободна
Първо бе чрез книга, а сега чрез меч.

На най-висока позиция в организацията на въстанието е Тота Дончева. Тя е родена на 18.05.1880 г. в Карлово, завършва Пловдивската девическа гимназия и е назначена за учителка в Чепеларе. Там е посветена в комитетските работи. Това е млада жена, пълна с енергия, все още обладана от младежкия плам и революционен устрем. Както пише Христо Караманджуков: „Тя е била емоцията на организацията“. Тя печели пълното доверие на Васил Сарафов – отговарящ за организацията в Чепеларе, при негово отсъствие тя има правомощия да получава кореспонденция и да се разпорежда какво да бъде свършено. Изцяло е посветена в революционните тайни. Понякога при липса на куриери, когато турците не позволяват движение на мъже, тя облечена в селски дрехи пренася писма на организацията. След смъртта на Сарафов Тота Дончева е натоварена да ръководи и направлява живота на организацията и да изпълнява длъжността ръководи-

• Милка Загорчева

тел на пункта до определяне на редовен ръководител. Тя става член на образувания околийски революционен съвет от легални и нелегални представители. Работи с псевдоними: Евгений и Тодор. По-късно е изпратена да учителства в с. Хвойна и в с. Проглед. В

с. Проглед е разкрита от властта и е интернирана в Карлово. С това скъсва с района на Чепеларе, а оживеният чепеларски пункт обезлюдя, както отбелязва Хр. Караманджуков. Тота Дончева дава пример на жените, особено на младите учителки и заразени от нея в околността се появяват и други жени с революционен дух и настроение: в Чепеларе – г-ците Пенка Медникарова, учителка в с. Павелско, Стана Велева, Стана Найденова, Жека Кефилска, в с. Проглед – Шина Попова, с. Устово – Шина Диева.

Една от важните дейности, с които са се занимавали само жените, посветени в революционните дела е ушиване на знамената на четите. Знамето на XI Паспаловски революционен участък е ушито от Милка Загорчева – чителка в Лозенград. Родена на 01.01.1882 г. в Малко Търново. Завършва Солунската девическа гимназия, специалност детска учителка – Флоберов метод на обучение. Още в гимназията е посветена в революционна дейност. Като учителка в Малко Търново полага клетва пред Георги Кондолов, кама, револвер и кръст. От Димо Янков, председател на Околийския революционен окръг получава задача: „Вас определихме да пазите архива на организацията. Никому няма да показвате тези книги. Ще ги криете там, където намерите за добре. Ще бъдете много внимателни, защото едно издайничество влече след себе си смъртна присъда.“ През 1903 г. на Милка Загорчева е възложено заедно с учителката Милка Иванова да ушийт знамето на Паспаловата чета – по даден модел, на копринен плат, с копринени златисти и сърмени конци. По спомените на Милка Загорчева от едната страна е извезано – Македоно-Одринска революционна организация „Странджа – 1903 г.“, от другата страна – върху черен плат: „Свобода или смърт и човешки правдини“. Тя скрива знамето в сандъка си и чака да дойде куриер да го вземе. Знамето се пренася от ятачката баба Кера Михайлова – един ден тя опасва знамето на голо на кръста си и така го изнася от Малко Търново, където властта е станала много подозрителна и редовно правела обиски.

• Руса Чорбаджийска

Продължава в следващия брой

МИЛКА СПАСОВА СЪС ЗЛАТЕН МЕДАЛ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“

На 19 август 1958 г.
тя присъства на откриването
на паметника на Петрова нива

СТДБ награди със златен медал „Капитан Петко войвода“ Милка Спасова, председател на тракийско дружество „Капитан Петко войвода“ в Карнобат. Както вече съобщихме високото отличие ѝ бе връчено от председателя на Съюза Красимир Премянов в началото на научната конференция в музея на Петрова нива на 18 август т.г. Г-жа Спасова бе удостоена с най-високото отличие за своите изключителни заслуги и приноса ѝ в националното тракийско движение. При връчването на медала Красимир Премянов подчертава, че г-жа Спасова е единственият председател на тракийска организация в страната с 60 годишна служба, която продължава и днес да работи целеустремено за каузата. Връченият медал бе съпроводен с огромен букет и прекрасната книга на проф. Иван Филчев за историята на тракийското движение. Милка Спасова бе лично представена от Красимир Премянов на президента Румен Радев, под чиито патронаж се провежда съборът. „Това е нашата председателката, която наградихме днес“, каза Премянов на президента. Румен Радев от своя страна се обръща към карнобатската тракийка с думите:

■ Премянов връчва отличие

„Продължавайте да работите все така“. Милка Спасова все още не може да скрие своето вълнение от признанието и от срещата с президента. „Толкова съм развълнувана все още, че не мога да дойда на себе си. Случилото се е голямо преживяване за мен, това е признание за тракийската организация в нашия град“.

И днес, както в миналото тракийското дружество в Карнобат продължава да е едно от най-силните в България. Кипи активен обществен и културен живот. Дружеството привлича в своите редици все повече млади хора, наследници на тракийските бежанци. Създа-

■ Сцена от Ага хан

ването на тракийската младежка организация в Карнобат датира от 1924 г. В началото на 1930 г. тя се масовизира, укрепва и развива широка организационна и културно – просветна дейност. През 1932 г. в ръководството влиза и бащата на сегашната председателката – Петко Таралежев, който до сетния си дъх остава един от най-дейните ѝ членове. Неговото участие в организационния живот предопредели съдбата и пътя на неговата дъщеря. Тя е сред карнобатските тракийци, които на 19 август 1958 г. присъстват на откриването на паметника на Петрова нива. С гордост и днес разказва за силното тракийско дружество, което развива дейност в онези години. Все още помни и своите реплики от пиесата „Ага хан“, която поставят на сцената на читалището тракийците. Начело на тра-

кийците тя е от 15 години, а в ръководството е, както тя се изразява: „от време оно“. Милка Спасова е живата история на тракийското дружество. Пази над 20 албума със снимки, проследяващи живота на тракийците в Карнобат, както и оригиналното знаме на дружеството от 1925 година. А мечтата ѝ е в Карнобат да бъде издигнат паметник на Капитан Петко войвода.

Участието в тазгодишния събор на Петрова нива остави трайни следи в сърцата на карнобатските тракийци, които са изключително впечатлени от организацията на събитието и доволни от преживяното. Казват, че усещането не може да се опише с думи, а трябва да се преживее. След Петрова нива тракийци от дружество „Капитан Петко войвода“ ще се включат в Националния тракийски женски събор-поклонение в село Аврен и в тракийското поклонение в Маджарово.

■ Откриване на паметника на Петрова нива

ПОЗДРАВЛЕНИЕ ЗА ДЕНЯ НА СЪЕДИНЕНИЕТО

Председателят на СТДБ Красимир Премянов се обръща с приветствие към тракийци по случай Деня на Съединението на България, в което посочва, че този ден е сред паметните исторически събития, заели заслужено място в историята на българската държава. В поздравлението за празника се казва още: „На 6 септември 1885 г., само седем години след Берлинския конгрес, на който България бе разпокъсана на части, българският народ наруши волята на Великите сили и обяви Съединението на Княжество България и Източна Румелия. Дейците на Съединението, в което активно участват и тракийци, ни дадох пример за единство в съдбовни за нацията ни моменти, когато общата кауза в името на България е над всичко.“ „Да отдадем заслужена почит на всички патриоти, които с присъединяването на Източна Румелия към Княжество България поставиха националните интереси над политическите си пристрастия, превърнаха в реалност идеалите за териториална и държавна цялост на Отечеството и издигнаха международния авторитет на страната!“ – завършва поздравлението.

ПРЕДСТОЯЩО

„С ПЕСНИТЕ НА ТОМА ЯНЧЕВ“

На 6 октомври т.г. в с. Росен ще се състои конкурс за странджанска песен „С песните на Тома Янчев“. Организатори са Община Созопол, тракийско дружество „Странджа“ – Бургас, читалищата „Ангел Величков – 1902“ в с. Росен и „Преображение 2017“ в Бургас. Конкурсът е под почетния патронаж на кмета на Созопол Панайот Рейзи и се провежда по повод 90 години от рождението на Тома Янчев. Целта на конкурса е чрез музикално-песенния фолклор да се запази спомена за един от първите изпълнители, популяризирали странджанската песен в националния ефир. Конкурсът е разделен в две категории: „Индивидуални изпълнители“, в която влизат деца, младежи, мъже и жени, разделени в четири възрастови групи: I-ва група – до 9 годишна възраст; II-ра група – от 10 до 13 годишна възраст; III-та група – от 14 до 19 годишна възраст и IV-та група – над 20 годишна възраст. В категория „Фолклорни състави“ има две групи: I-ва група – до 19 годишна възраст и II-ра група – над 20 годишна възраст. Ще има по три награди във всички категории и възрастови групи – първа, втора и трета. Изпълнителите и съставите ще изпълнят по две песни, като една е задължително да е от репертоара на Тома Янчев.

Заявки за участие по образец се приемат до 20.09.2018 г., на адрес:

8000 Бургас, бул. „Захари Стоянов“ № 19, или на e-mail: konkurs_rosen@abv.bg. Образец на заявката може да бъде изтеглен и от фейсбук-страницата на конкурса „С песните на Тома Янчев“. За допълнителна информация: 0888495959 – Лазар Налбантов

НОВ ВИД БОЗАЙНИК ОТКРИХА В СТРАНДЖА

Учени от Националния природонаучен музей при БАН, от Природонаучния музей в Словения и от Зоологическия институт „Александър Кьонинг“ в Германия съобщават за нов вид бозайник, описан от българска находка в статия за списанието Bonn zoological

Bulletin. Това съобщи пресцентърът на БАН. И информира, че международен екип от учени, с участие на д-р Недко Недялков, е съобщил, че в горите на Странджа планина живее нов и неизвестен за наука вид бозайник – къртицата *Talpa martinorum*. Досега се

смяташе, че в България се срещат два вида къртици – обикновена (*Talpa europaea*) и черноморска сляпа къртица (*Talpa levantis*), като първият вид е широко разпространен и се среща из цялата страна, а вторият беше известен само от района на Странджа. Новият

вид се среща само в юго-източната част на Балканския полуостров, като следва плътното очертанията на Странджа планина – у нас и в Турция. Почти нищо не се знае за биологията на новия вид, което ще бъде предмет на бъдещи проучвания, информират от БАН.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, Иван ГАЙДАРОВ -зам. гл. редактор, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF
Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

МИГНОВЕНИЯ ОТ ПЕТРОВА НИВА 2018

■ Президентът Румен Радев с дейци на СТДБ

■ Тракийци от Асеновград и Димитровград

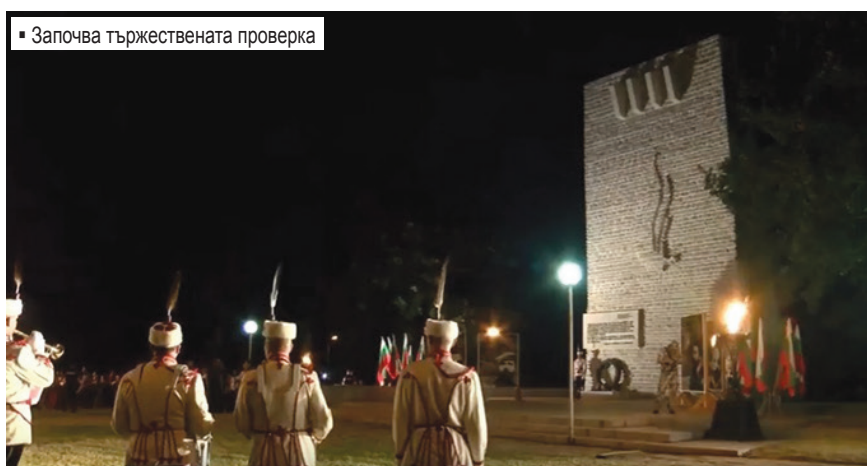
■ Групата на тракийското дружество „Странджа“ – Бургас

НИКОЛА ИНДЖОВ:

Тази нощ на озвездената странджанска Петрова нива се почувства великото преображение на българския народ чрез последния бунт за отечеството. Мои прадеди беломорци също се бяха вдигнали за сливане с вековечна България! Паднаха свидни жертви. Тревата на забравата покри безкръстни гробове. И все пак „Не забравяйте, но не отмъщавайте!“...

■ Тракийци от Средец

■ Започва тържествената проверка

■ Със знамето Тракия

■ Тракийци от Павликени, Исперих и Трявна

■ На детския пленер

■ Участниците в похода пред паметника

■ Тракийските групи на Кърджали и Крумовград

■ Посрещане на участниците в похода